

שו"ת בהלכה לשולחן שבת

מאת הרב משה חיים חנונו שליט"א

גיליון מס' 154

דיני שהיה על גבי כיריים חשמליות, קרמיות, אינדוקציה ופלטות של שבת

מעיקר הדין, מותר לאדם להתחיל מלאכה מערב שבת אף על פי שהיא נמשכת מאליה בשבת, שכן אין אדם מצווה על שביתת כליו. אולם, חכמים החמירו לגבי הכנת תבשילים לסעודות שבת, ואסרו להשהות אותם מערב שבת על גבי אש גלויה, שמא מתוך שהאדם בהול על תבשילו יבוא לחתות בגחלים כדי להגביר את החום, ויעבור על איסור מבעיר ומבשל.

ובגדרה של גזירה זו נחלקו התנאים: לשיטת חכמים: אסור להשהות תבשיל על אש גלויה אלא אם כן התבשל כל צרכו והוא "מצטמק ורע לו" (שהמשך החימום מזיק לו), שרק אז אין לו צורך לחתות באש. לשיטת חנניה: כל שהגיע המאכל לשיעור "מאכל בן דרוסאי" (מאכל המבושל במקצת, כחצי בישול) - מותר להשהותו, שכן שוב אין האדם בהול עליו. מכל מקום, לכל הדעות מותר להשהות "קדירה חייתא" (תבשיל חי לגמרי שהונח סמוך לחשכה, מכיוון שאינו ראוי ללילה האדם מסיח דעתו ממנו ולא יבוא לחתות). כמו כן, כאשר מקור האש "גרופה וקטומה" (שגרף או כיסה את הגחלים באפר) - מותר להשהות עליה את כל סוגי התבשילים, כיון שפעולה זו מוכיחה שאין ברצונו להגביר את החום ומסירה את חשש החיתוי.

להלכה, מרן השולחן ערוך כתב ב'סתם' כשיטת חכמים המחמירה, ואת שיטת חנניה הביא בשם יש אומרים. בעוד שהרמ"א הכריע שהמנהג להקל כשיטת חנניה. מכל מקום, כתבו האחרונים שראוי ונכון לכתחילה לצאת ידי חובת כל השיטות ולא להשהות תבשיל על גבי אש גלויה, בפרט בזמננו שניתן לעשות זאת בקלות על ידי כיסוי האש או שימוש באמצעי חימום המותרים על פי ההלכה לכתחילה כגון "פלטה של שבת".

ובעזרת ה' נדון להלכה ולמעשה, בגדרי השהייה (מערב שבת) והחזרה (בשבת עצמה), בכל אחד ממכשירי הבישול והחימום המצויים בזמננו, ונבאר את דינם לאור יסודות הפוסקים:

פלטה חשמלית של שבת - האם דינה ככירה גרופה וקטומה לכל הדעות בשל חומה הקבוע.

כיריים של גז, כיריים חשמליות וכיריים קרמיות - דינם ואופן הכשרתם כדי שיהיה אפשר להשהות עליהם סירים מערב שבת.

כיריים הפועלות בשיטת אינדוקציה - הגדרתם ההלכתית של המשטחים המגנטיים וכיריים בעלות "מצב שבת" מובנה, ומתי נחשב הדבר להיכר גמור.

תנורי אפייה ביתיים ותנורים על "מצב שבת" - דיני תנורי זמננו, דין התרמוסטט, והזהירות הנדרשת בפתיחת הדלת ובסגירתה.

סיר בישול איטי ("סיר חרס") - דינו מבחינת חשש חיתוי, ואופן השימוש בו לאור איסור הטמנה בדבר המוסיף הבל ודין הטמנה במקצת.

מיחמי מים חשמליים - דין שהיית מים שלא רתחו כל צרכם סמוך לחשכה, החילוק בין סוגי המיחמים והמנגנונים השונים (אוטומטי או ידני), והאיסור הכרוך בהוצאת מים בשבת קודם שנתבשלו כל צרכם.

כיצד יש לנהוג באופן מעשי כאשר רוצים להשהות קדירת תבשיל מערב שבת על גבי כיריים חשמליות או כיריים קרמיות, והאם דינן שווה לדין כירה שאינה גרופה וקטומה?

כיריים חשמליות וכיריים קרמיות דינן ככירה שאינה גרופה ואינה קטומה (וכדין כיריים של גז), מפני שניתן להגדיל ולהקטין את החום שלהן על ידי כפתורי הוויסות. לפיכך, אסור להשהות עליהן תבשיל מערב שבת, אלא אם כן התבשיל מבושל כבר כל צורכו, או לכל הפחות הגיע לחצי בישולו (שיעור מאכל בן דרוסאי)[1].

אופן ההיתר על ידי כיסוי: אם מניח על גביהן טס מתכת ("בלעך") או נייר אלומיניום עבה המכסה את כל שטח המשטח הדלוק - נחשבת הכירה כקטומה. באופן זה מותר להניח ולהשהות עליה את הקדירה מערב שבת בכל עניין, גם אם התבשיל עדיין לא הגיע למאכל בן דרוסאי, מפני שיש בכיסוי זה דין "קטימה" ע"י המעטת החום והיכר שלא יבוא לחתות[2].

האם יש דרך להתיר להניח קדירה מערב שבת על גבי כיריים הפועלות בשיטת אינדוקציה?

כיריים הפועלות בשיטת אינדוקציה יוצרות חום אך ורק כאשר מונח עליהן סיר מתאים, וברגע שמסירים את הסיר - המערכת מפסיקה לפעול באופן אוטומטי. משום כך, פשוט וברור שאין להשתמש בהן בשבת וביום טוב, שהרי בעצם הסרת הסיר האדם מכבה את הכיריים.

אולם, כיום מייצרים כיריים אינדוקציה עם "מצב שבת" מיוחד, פתרון זה מבוסס על שילוב טכנולוגי והלכתי המנטרל את בעיית הכיבוי בעת הסרת הסיר, בנוסף המנגנון מייצר דין "קטום", וממילא מותר להשהות עליהן במצב זה. המנגנון פועל באופן כדלהלן, מניחים משטח מגנטי על כל שטח הכיריים, אשר תפקידו לקלוט את הגלים האלקטרו-מגנטיים כדי שהכיריים יפעלו בתדירות קבועה גם ללא הנחת סירים (ולא יכבו ע"י הסרת הסיר). כמו כן, משטח זה גם ממעט את החום, וכל זמן מה נדלק בכיריים שטח אחר בצורה אוטומטית, ועל ידי כך מתחמם השטח המגנטי. יש בזה המעטת חום בצורה הניכרת ביותר, וכיון שאין רגילות לבשל כך בימות החול, הרי זה נחשב להיכר גמור ודינן כקטום, ומותר להשהות עליהן כל תבשיל[3].

מי שנתקע סמוך לשבת במקום שאין פלטה של שבת, האם שייך בכיריים חשמליות או קרמיות של זמננו ההיתר של "קדירה חייתא", לעניין שיהיה מותר להניח תבשיל חי על גביהן סמוך לשקיעה גם ללא שום חוצץ?

כתבו האחרונים שמעיקר הדין אין להתיר נתינת קדירה על גבי כיריים חשמליות או קרמיות לשקיעה כשהן מגולות (ללא טס מתכת), אף אם הבשר שבה חי לגמרי או שיש בה חתיכת בשר חי[4]. הטעם לכך הוא, לפי שהיתר "קדירה חייתא" נאמר באופן שהבשר לא יוכל להתבשל צורך הלילה וממילא הוא מסיח דעתו ממנו עד למחר, מה שאין כן בכיריים של ימנו שעוצמת החום שלהם חזקה ויכולה לבשל כמעט כל מאכל בתוך כשלש שעות מהשקיעה - זמן שבו רוב בני אדם עדיין לא סיימו את סעודת ליל שבת. ממילא קיים החשש שמא יבוא להגביר את חום הכיריים כדי לאוכלו בליל שבת[5]. ויש מן הפוסקים שכתבו להקל גם בזה בתבשיל בשר, ודעתם שלא גזרו בזה חכמים אף אם דעתו לאוכלו בלילה[6].

אולם, אם מדובר בקדירה גדולה (כמו שמצוי בישיבות וכדומה), שמחמת ריבוי המאכל שבה לא תתבשל לצורך סעודת הלילה גם אם יגביר את חום הכיריים - מותר לתתה כשהיא חיה לגמרי ולהשהותה על גבי הכיריים כשהן מגולות סמוך לשקיעה, כיוון שאין בזה חשש חיתוי הואיל ומסיח דעתו ממנה עד למחר[7].

באופנים שבהם שייך ההיתר של תבשיל חי (בסירים גדולים כמו בישיבות), יש להקפיד להניח את הסירים סמוך לשקיעה. וכל שלא התחיל בו תהליך ריכוך הבשר והבישול עצמו - הרי הוא בכלל ההיתר[8].

האם מותר להשהות על גבי פלטה חשמלית של שבת תבשילים שעדיין לא התבשלו כל צורכם מערב שבת?

פלטה חשמלית המוגדרת כ"פלטה של שבת", שאין בה כפתור להגבהה ולהנמכה של עוצמת החום ודרגת החום בה קבועה ואחידה - **דינה ככירה גרופה וקטומה**. משום כך, מותר להניח על גביה קודם השבת קדירות אוכל אף אם המאכלים לא הגיעו לשליש בישולם. ואף על פי שלא נעשתה שום

---

1 עולת שבת (ס"ק א); שלחן ערוך הרב (סעיף יג); משנה ברורה (סימן רנג ס"ק לח, מג). וראה עוד: כף החיים (סימן רנג ס"ק כח); קצות השולחן (סימן עא אות ו).

2 שו"ת זרע אמת (חלק ג, סימן כו); כף החיים (סימן רנג ס"ק יא); שו"ת אגרות משה (או"ח חלק א, סימן צג); חזון עובדיה (שבת, חלק א, עמ' נ); שו"ת שבט הלוי (חלק א, סימן צא); אור לציון (חלק ב, פרק יז הלכה א); שבות יצחק (פרק ב אות א) בשם הגרי"ש אלישיב.

3 הליכות שבת (סימן רנג הלכה ג, ובביאורים שם).

4 נחלקו הראשונים בעצם היתר "קדירה חייתא": יש אומרים שההיתר הוא דווקא בבשר חי שאינו יכול להתבשל לצורך הלילה וממילא מסיח דעתו ממנו עד למחר, ויש אומרים שאפילו חתיכת ירק חי שאפשר לבשלה במהרה מותרת, כיוון שעשה מעשה המוכיח שמסיח דעתו ממנה. למעשה הכריעו האחרונים להחמיר בזה (אלא אם כן מצטרפות סיבות נוספות להקל). ראה בבית יוסף (או"ח סימן רנה); משנה ברורה (סימן רנג ס"ק ט, וסימן רנד ס"ק מה); ביאור הלכה (שם ד"ה עסיסות); כף החיים (סימן רנג ס"ק יט); הלכה ברורה (סימן רנג הלכות ד, כ ובבירור הלכה).

5 ביאור הלכה (סימן רנג סעיף א ד"ה מסיח דעתו); שבות יצחק (חלק ב, פרק יא אות א) בשם הגרש"ז אויערבך והגרי"ש אלישיב.

6 חזון איש (אורח חיים, סימן לז ס"ק כב ד"ה בבה"ל); חוט שני (חלק ב, פרק כו ס"ק ד); הלכה ברורה (שם, בירור הלכה ס"ק כב).

7 חזון איש (סימן לו ס"ק ג); חוט שני (חלק ב, עמ' קי) - שטעם ההיתר הוא שהגברת החום לא תועיל לצורך הלילה, ולצורך מחר אין צורך בכך. אמנם בקצות השולחן (סימן עא ס"ק יא) אוסר, מטעם שאין לחלק בזה, וכל דבר שבטבעו ראוי להתבשל על ידי הגברת החום - גזרו בו חכמים, אף אם כעת ריבוי התבשיל מעכב זאת.

8 במשנה ברורה (סימן רנג ס"ק יא) ושער הציון (ס"ק יג) מבואר שאפילו הוחם התבשיל, כל עוד לא התחיל להתרכך ולהתבשל ממש - נחשב חי (וכן כתב באור לציון חלק א, סימן כא). אולם בחזון איש (סימן לו ס"ק כב) ובשולחן שלמה (ס"ק ג) סברו שאם הגיע החום לשיעור יד סולדת בו קודם השקיעה, נחשב הדבר

פעולה מכוונת להפחתת החום, כיוון שאין אפשרות טכנית להגדיל את החום - לא שייכת כאן גזירת חיתוי[9].

(יש פוסקים מחמירים הדנים את דין הפלטה החשמלית ככירה שאינה גרופה או קטומה, הואיל ולא נעשה ע"י האדם שום מעשה להמעטת החום, ולשיטתם חכמים לא חילקו בגזירתם בין מכשיר שניתן להגבירו למכשיר שאינו ניתן להגברה. לשיטה זו, יש להניח טס מתכת, רשת או נייר אלומיניום עבה על גבי הפלטה לאחר הדלקתה[10], לשיטה המחמירה הנ"ל, נייר אלומיניום דק שרגילים להניחו בלאו הכי כדי למנוע לכלוך מחמת תבשיל שיישפך - אינו נחשב להיכר או להמעטת החום, שכן נדרש מעשה שיש בו שינוי ניכר מן הדרך הרגילה בימות החול[11].)

האם מותר להשהות קדירת תבשיל ערב שבת על גבי פלטה חשמלית הכוללת דרגות חום משתנות?

פלטה חשמלית שיש בה אפשרות לוויסות דרגות החום (הגבהה והנמכה של עוצמת החום), אין דינה כפלטת שבת רגילה, והרי היא ככירה שאינה גרופה ואינה קטומה, וכדין כיריים חשמליות רגילות. כיוון שקיימת אפשרות טכנית לשנות את דרגת החום, קיים חשש שמא יבוא לחתות (להגביר את החום בשבת). משום כך, אין להשהות עליה קדירה מערב שבת, אלא אם כן מכסים אותה באמצעות נייר אלומיניום עבה (או טס מתכת) כדי ליצור היכר ולחשיב אותה כדין כירה קטומה[12].

האם מותר להניח קדירת תבשיל בתוך תנור חשמלי (ללא מצב שבת מובנה) מערב שבת כדי שתתבשל או תישאר חמה לצורך השבת? ומהם התנאים והמצבים שבהם יהיה הדבר מותר?

תנור חשמלי דינו כדין כירה שאינה גרופה וקטומה. לפיכך, אסור להניח בתוכו קודם השבת תבניות עם אוכל שבושל פחות מחצי בישולו. כמו כן, אין להניח בתנור קדירה חיה סמוך לשקיעה, משום שקיים חשש שמא יגביר את מעלות החום כדי לבשלה לצורך סעודת הלילה (ויש מקילים בשבח שהדרך לבשלו בישול ארוך)[13].

קטימה: אם יכסה את גופי החימום בנייר אלומניום עבה[14], הרי זה נחשב כקטום ויהיה מותר להשהות בו מערב שבת את כל סוגי התבשילים. בקטימה זו חובה לכסות את כל שטח גופי החימום, ולא די בכיסוי מקום הנחת הקדירה בלבד. כמו כן, דופן התנור הרגילה המכסה את גופי החימום אינה נחשבת כקטימה, כיוון שזו צורתו הרגילה ולא נעשתה בו פעולה מיוחדת להמעטת החום או ליצירת היכר[15].

זהירות בפתיחת הדלת בשבת: יש להקפיד לפתוח את התנור דווקא כאשר גופי החימום דולקים בפועל, ולא בזמן שהם כבויים על ידי התרמוסטט; שכן פתיחת הדלת מחדירה אוויר קר הגורם להדלקת התנור[16]. (בתנורים שבהם עוצמת החום עולה מיד עם פתיחת הדלת, אין אפשרות להשתמש בשבת כלל)[17].

סגירת הדלת בשבת: אם המאכלים שבתנור לא התבשלו כל צרכם, אסור לחזור ולסגור את דלת התנור לאחר פתיחתה, הואיל וסגירת הדלת מזרזת את בישול האוכל[18].

האם מותר להשהות קדירות ומאכלים מערב שבת בתוך תנור חשמלי המכוון על "מצב שבת" כדי שימשיכו להיצלות במשך השבת?

תנור המכוון על "מצב שבת" דינו ככירה גרופה וקטומה, כיוון שהפעלת מצב זה מבטלת את השפעת התרמוסטט והחום נשאר קבוע (לרוב סביב תשעים מעלות) ללא אפשרות להגדילו. לפיכך, מותר להשהות בתוכו את כל סוגי המאכלים מערב שבת, אף אם לא הגיעו לשליש בישולם - כדין השהייה על גבי פלטה חשמלית.

(לשיטות הפוסקים המחמירים בפלטה חשמלית ודורשים בה קטימה בפועל, יש להניח נייר אלומיניום עבה גם בתנור. מכל מקום, לשיטה זו די בהנחת נייר האלומיניום בתחתית התנור בלבד, שכן שם נמצא מקור החום העיקרי בזמן הפעלת מצב השבת[19]).

האם מותר להשהות את הצ'ולנט מערב שבת בתוך סיר בישול איטי ("סיר חרס"), כדי שהמאכל ימשיך להתבשל או שישמר חם בשבת?

סיר בישול איטי מורכב מסיר פנימי (מחרס או מתכת) המוכנס לתוך מעטפת חיצונית המכילה סלילי חימום. כיוון שיש בו דרגות חום משתנות (כפתור לוויסות עוצמת החום), דינו ככירה שאינה גרופה ואינה קטומה.

אופני ההיתר מצד דין "שהייה": א. יש להקפיד שכל המאכלים שבסיר יהיו מבושלים או יגיעו לכל הפחות לחצי בישול עד שקיעת החמה[20]. ב. קדירה חייתא (תבשיל חי): מותר להדליק את הסיר סמוך לשקיעה כשהמאכלים את התבשיל חי שלא התחיל להתבשל כלל, או להניח בו חתיכת בשר חיה. הטעם לכך הוא שבסיר בישול איטי, גם אם יגביר את החום, המאכל לא יספיק להתבשל לצורך סעודת הלילה לפיכך הוא מסיח דעתו ממנו עד למחר[21]. ג. קטימה: ניתן לקטום את הסיר על ידי עיטופו בנייר אלומיניום עבה מבפנים, ובכך מותר להשהות בו את התבשיל אף קודם שהגיע לשליש בישולו[22].

חשש איסור "הטמנה": מאחר והסיר הפנימי מוכנס לתוך המעטפת החיצונית המפיקה חום, נחלקו הפוסקים בדין "הטמנה במקצת"[23]: לשיטת המקילים: כיוון שהסיר מוטמן רק בתחתיתו ובצדדיו, ואילו חלקו העליון נותר מגולה, אין זו הטמנה גמורה ומותר להשתמש בו כדרכו[24]. אולם, לשיטת המחמירים: גם הטמנה במקצת אסורה. לכן, כדי להשתמש בסיר יש להגביה את הסיר הפנימי על ידי נתינת כדורי נייר אלומיניום או חפצי ברזל בתחתית הסיר החיצוני; שעל ידי כך יהיה ניכר רווח בין הסיר הפנימי לחיצוני, וכל שאין כלי המטמין נוגע ישירות בכלי המוטמן - אין בו איסור הטמנה[25], ויש המקלים בזה לכולי עלמא ובלבד שיכסה את כפתור ההפעלה[26].

דקות ספורות לפני תוספת שבת והדלקת הנרות, נזכרו בני הבית שהמיחם החשמלי נשאר כבוי כשהוא מלא במים קרים. האם מותר להדליק את המיחם ישירות על "מצב שבת" (מצב שמירה על החום) מבלי שהמים עברו רתיחה כלל, או שמא יש בדבר איסור? כיצד משפיע סוג המיחם שברשותם, ומדוע הדבר עלול להגביל את השימוש במים בליל שבת?

אסור להניח ערב שבת סיר עם מים על גבי אש גלויה, כירה חשמלית או בתוך תנור, ואפילו נותנם סמוך מאוד לכניסת השבת, שכן קיים חשש שמא יגביר האדם את חום האש כדי לזרז את בישולם[27].

אם המים כבר רתחו או שהתחממו לכל הפחות לחצי חומם (כ-50 מעלות), ובשעת הדחק כ-40 מעלות (שיעור יד סולדת בו) - מותר להשהותם על גבי האש, כיוון שכבר ראויים לשתייה בדוחק והמשך השהייתם נחשב "מצטמק ורע לו", שהרי המים רק מתאדים בריבוי החום[28].

בנידון שלנו ששכחו להרתיח את המים מלפני שבת, יש להבחין בין סוגי המחמים השונים:

מיחם המעביר את עצמו אוטומטית ממצב רתיחה למצב שבת: מותר ליתן לתוכו מים סמוך לשבת, ואין בזה גזירת חיתוי מפני שלא ניתן להגדיל את חומו בידיים[29].

מיחם בעל שני מתגים נפרדים (מתג רתיחה ומתג מצב שבת): כיוון שניתן להעבירו למצב רתיחה, מעיקר הדין מותר להדליקו על מצב שבת סמוך לשקיעה רק אם המים יספיקו להגיע לכל הפחות לכדי 40 מעלות צלזיוס קודם כניסת השבת[30]. ורק במקום דוחק גדול ניתן לסמוך על השיטות המתירות ולהדליקו על מצב שבת בכל אופן[31].

הגבלת השימוש במים בליל שבת: בכל אופן שבו הדליקו את המיחם על מצב שבת ללא שהמים רתחו כל צרכם מערב שבת, אסור להוציא מים מן המיחם בשבת עד שיעברו כמה שעות והמים יתחממו כל צרכם. הטעם לכך הוא שבהוצאת חלק מן המים הוא ממעיט את הכמות שבמיחם, ובכך מזרז את בישול המים הנותרים (איסור מקרב בישול)[32].

כתחילת בישול ואסור להשהותו. ולדעתם, העצה של נתינת חתיכת בשר חי מועילה רק בקדירה שהתבשיל שבה כבר התחיל להתבשל והצטנן, וכעת מניחה על הכיריים ונותן לתוכה בשר חי קודם שתתחמם לשיעור יד סולדת בו.

9 הר צבי (אורח חיים חלק א, סימן קלו); אגרות משה (חלק ד, סימן עד, בישול אות לה); שולחן שלמה (ס"ק כז); אור לציון (פרק יז, עמוד קנו); חזון עובדיה (שבת חלק א, עמוד נב); שבט הלוי (חלק ה, סוף סימן ל); הליכות שבת (סימן שיח, הלכה קיא).

10 חזון איש (הובא ב'אורחות רבינו' חלק א, עמוד קב); הגרי"ש אלישיב (הובא ב'שבות יצחק' חלק ב, עמוד ק); חוט שני (חלק ב, עמוד קיד).

11 ביאור הלכה (סימן רנג ד"ה ליתן עליה) שכיסוי הכירה אינו חשוב קטימה ללא שינוי; הגרש"ז אויערבך (הובא ב'מאור השבת' חלק ב, מכתב לב אות ב); אגרות משה (חלק א, סימן צג); אור לציון (שם).

12 פשוט, וכן כתב האור לציון ח"ב עמוד קנו.

13 חזו"א סימן לז ס"ק כב ד"ה בבה"ל ד"ה מסיח, הגר"נ קרליץ חוט שני ח"ב פכ"ו סק"ד. ועיין עוד הלכה ברורה הלכה כ ובחלק בירור ההלכה שם ס"ק כב.

אולם אסור לתת בתוך התנור תבשיל חי קודם השבת, כדי שידלק באמצע השבת על ידי שעון שבת, כיון שיש בזה גזירת חיתוי, שיגביה החום לאחר שידלק, ומה שהתירו בקדירה חייתא, היינו קודם השבת שמסיח דעתו עד למחר, ואינו צריך לחתות ולהגביה את החום, היות ותתבשל בלא החיתוי, אך כשנדלק בתוך שבת, יש חשש חיתוי שלא ברור שיתבשל בלא זה עד למחורת, לפחות בחלק מהמצבים, ופעמים שעל ידי החיתוי יהיה מוכן לצורך סעודת הלילה, חזו"א סימן לח אות ב, אור לציון עמוד רמ.

14 ולכתחילה ישים את הנייר כסף אחר הדלקת התנור, כפי שנתבאר לעיל בדין הגבהת הלהבה בכיריים של גז אחר הנחת הכיסוי עליה.

15 ולא מהני קטימת חלק מהאש, כפי שלא מועיל כיסוי אפר רק על חלק מהגחלים, ואף חמור יותר כיון שיש כמה מקורות חום לא מועיל לכסות מקור חום אחד, הגרי"ש אלישיב שבות יצחק עמוד לה, חוט שני עמוד קיב, אג"מ ח"ד סימן עד בישול אות כז, אך באור לציון ח"ב עמוד קנז כתב שמעיקר הדין יש להקל לכסות רק את תחתית התנור, מטעם שאין זה בכלל גזרת חז"ל כשמקור החום מלמעלה, אך סיים שטוב לכסות גם את החלק העליון.

16 והוא גרמא בדאורייתא בפסיק רישיה דניחא ליה.

17 אור לציון שם, ילקוט יוסף סימן רנג הערה ו, הליכות שבת סימן רנג הלכה ה.

18 שם ופשוט.

19 אין לאסור את השהייה בתנור מחשש שמא יעבירנו ממצב שבת למצב חול (אף אם הדבר נעשה בקלות), מפני שבהעברת המצב מכבה את גוף החימום ומדליקו מחדש. על אופן זה לא גזרו חכמים, שכן כל גזירת חיתוי היא רק על הגברת האש הקיימת (כמו הוספת עצים או הגדלת הלהבה) ולא על כיבוי והדלקה מחדש. מה גם שאין דרך לבשל כך בימות החול, והרי זה נחשב כהיכר גמור. ראה: הליכות שבת (סימן רנג הערה עא); ובנידון דומה בשולחן שלמה (סימן רנג ס"ק טו אות ב).

20 ובשעת הדחק שליש בישול וכמו שנתבאר לעיל. ועיין עוד הליכות שבת סימן רנג הלכה ו.

21 ולכן יש בו היתר של קדירה חייתא, בניגוד לתנור וכיריים של גז וחשמל, שבהם הכל מתבשל תוך זמן קצר, ויכול להיות ראוי לצורך סעודת הלילה, ולכן אין בהם את היתר זה, וכנ"ל.

22 ואף שהוא קטן מקום הנחת קדירה אחת, אין דינו ככופה שלא מועיל בו קטימה, כמבואר בשו"ע בסעיף א, כיון שמה שלא מועיל קטימה בכופה היות וחומו גדול מכירה, ודינו כתנור, אך סיר זה מתוכנן שחומו אינו גדול ולכן אין המאכלים מתבשלים לצורך הלילה אלא רק למחרת, ולכן מועיל בו קטימה כדין כירה.

23 מחלוקת השולחן ערוך והרמ"א (סימן רנג סעיף א): לדעת מרן השו"ע הטמנה במקצת שמה הטמנה ואסורה, ולדעת הרמ"א אינה חשובה הטמנה ומותרת.

24 ט"ז (סימן רנג ס"ק יד); משנה ברורה (סימן רנג ס"ק סט).

25 כמבואר בשו"ע סימן רנז סעיף ח.

26 עיין חזו"ע ח"א עמוד סד, ומטעם שהוא ספק ספיקא, ספק אם הטמנה במקצת מותרת, וספק אם הטמנה לצורך מחר מותרת, אף שהב"י בס"א ובסוף הסימן דחה את שתי השיטות הללו.

27 כיון שבמים אין היתר של קדירה חייתא, שהרי מתבשלים במהירות ויהיו ראויים לצורך סעודת הלילה.

28 שנהגו להקל כחנניה, כפי שנתבאר לעיל, ודין המים כדין תבשיל כמבואר בשבת לו ע"ב, ובבה"ל סעיף א ד"ה תבשיל, ובמשנ"ב סימן רנד ס"ק נא, ובשעה"צ שם ס"ק מח.

29 אלא שלשיטת החזו"א וסיעתו האוסרים שהיה על גבי פלטה חשמלית, הרי שגם בזה יצריכו שיתבשלו המים לכל הפחות חצי חומם קודם השבת. אך אין להדליקו על מצב רתיחה כשצריך אחר כך להעבירו למצב שבת, על ידי כיבוי מתג הרתיחה והדלקת מתג מצב שבת, היות ויש לחוש שיעשה כן בשבת, כיון שכך הרגילות וצורת השימוש בכל הדלקה. הליכות שבת סימן רנג הערה פז.

30 כיון שיש חשש חיתוי שידליק את מתג הרתיחה, ואין להקל בזה כמו שכתבנו הפוסקים להקל לגבי תנור הנמצא במצב שבת, שאין חשש חיתוי שיעביר למצב רגיל ויגביה את חום התנור, כיון שבמיחם הוא גוף חימום אחד שמקבל לערך הספק של 1800 וואט במצב רתיחה, 1401 וואט במצב שבת, וכשמעביר ממצב שבת למצב רתיחה אינו מכבה ומדליק שוב את גוף החימום, אלא מוסיף זרם שזה דומה לגזירת חיתוי, אמנם יש סוגי מחממי מים שיש להם שני גופי חימום, וממילא אין בזה גזירת חיתוי וכדין תנור על מצב שבת, שלא מצאנו שגזרו חז"ל שיבוא לכבות ולהדליק מחדש. הליכות שבת סימן רנג הערה פח

31 שיש סברא לומר שאין בזה גזירת חיתוי, שהרי אם יעבירנו למצב רתיחה יתאדו המים, ובמשך כמה שעות לא יהיו לו כלל מים.

32 פשוט, וכמבואר בסימן שיח סעיף ד שהמזרז בישול של מאכל עובר על איסור בישול כל שלא נתבשל כל צורכו. ועיין בשו"ת אגרות משה ח"ד או"ח סימן עד אות כג שאסר להניח מים שלא נתבשלו כל צורכן על האש בערב שבת, מחשש שמא יוציא מים קרים קודם גמר בישולם, ויעבור על איסור בישול, ע"ש, וכתב בספר שולחן שלמה ח"א עמוד סא שנכון לומר שהאגרות משה נתכוון רק לזהירות בעלמא, שאין לגזור גזירות חדשות מדעתנו.